

УДК 025.31

Ірина Антоненко,

пров. наук. співроб. НБУВ,
канд. іст. наук

ПОНЯТТЄВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АВТОРИТЕТНОГО КОНТРОЛЮ

Розглядається поняттєво-термінологічний складник авторитетного контролю. На основі міжнародної терміносистеми подаються україномовні базові терміни даної предметної галузі та їх визначення.

Ключові слова: авторитетний контроль, точка доступу, об'єкти авторитетного контролю, авторитетний запис, посилальний запис, довідковий запис.

Актуальність теми даного дослідження визначається необхідністю відтворення загальної картини уявлень про авторитетний контроль у вітчизняному бібліотекознавстві та бібліографознавстві.

Мета даної публікації полягає у розгляді типологічних різновидів термінологічних одиниць авторитетного контролю з урахуванням функціонально-когнітивної специфіки його складників, визначенні його об'єктів, основних понять і взаємозв'язків між ними.

Авторитетний контроль як окремий напрям бібліотечно-інформаційної та бібліографічної діяльності має доволі розвинену термінологічну базу. Аналіз термінології дозволяє виявити сутність та змістовне значення сучасних термінів у галузі каталогізації та бібліографії, встановити їх функціональне значення та виокремити групи споріднених термінів. Дослідження змісту такого виду каталогізаційної діяльності, як авторитетний контроль, зумовлено відсутністю чітких визначень понять, приналежних до даної предметної області, що не тільки нівелює його розуміння, а й майже зводить до нуля практичну реалізацію функцій авторитетного контролю, можливість розроблення науково-методичного забезпечення даного виду діяльності, що є актуальним завданням із врахуванням потреб вдосконалення бібліотечно-інформаційної діяльності НБУВ.

Авторитетний контроль як окрема предметна галузь нараховує вже понад сорок років існування. Часом відліку можна вважати 1974 р., коли на Міжурядовій конференції ЮНЕСКО у програмі IFLA «Універсальний бібліографічний контроль» була сформульована принципова для

авторитетного контролю засада, а саме: відповідальність за встановлення авторитетної форми імен авторів (індивідуальних і колективних) для кожної країни та покладення на національні бібліографуючі агентства надання авторитетних переліків цих імен [8].

Бібліотечну спільноту термінологічні питання більше цікавлять з точки зору методології, методики та технології. У даному разі реалізується спроба розглянути термінологічну сутність концептів авторитетного контролю, оскільки він в Україні сьогодні переживає період становлення, і правильно впорядкована термінологія сприятиме оптимальній його організації.

Термінологія сучасної каталогізації, до якої безумовно належить і термінологія авторитетного контролю, – це найбільш розвинутий у бібліотекознавстві і бібліографознавстві пласт спеціальної мови, який увібрав у себе не тільки практичний досвід багатьох поколінь каталогізаторів та термінологію суміжних галузей знань, а й динамічні перетворення, властиві перехідному періоду до інформаційного суспільства, які викликали необхідність адаптації правил та технології каталогізації до вимог електронного середовища. Міжнародна співпраця у сфері сучасної електронної каталогізації потребує створення мови спілкування, яка має забезпечити взаєморозуміння між українськими та зарубіжними спеціалістами. Слід зауважити, що дослідник американської бібліотечно-інформаційної терміносистеми Н. В. Стрішенець зробила значний крок у цьому напрямі, про що свідчать опубліковані нею словник та монографія [3; 4]. Однак, не всі терміни авторитетного контролю увійшли до її дослідження та були докладно розглянуті.

Новітня термінологія, яка відображає основи сутності авторитетного контролю, сформувалася у значній мірі на основі сучасної міжнародної каталогізаційної терміносистеми. Предметна область авторитетного контролю вібрала в себе поняття з Керівництва для авторитетних записів та посилань [7], з «Декларації про міжнародні принципи каталогізації» та доданого до неї Глосарію [1], з існуючих MARC-форматів [10; 11], з модернізованих англо-американських правил каталогізації (AACR), які відомі під назвою Resource Description and Access (RDA) [9], звітних документів досліджень IFLA з функціональних вимог до бібліографічного запису (FRBR) [6] та авторитетних даних (FRAD) [5].

Слід зазначити, що на відміну від термінологічного ряду, прийнятого першими міжнародними принципами каталогізації 1961 р. (так звані «Паризькі принципи»), терміни, подані у звіті «Функціональні вимоги до

авторитетних даних» (2008 р.) [5] та у «Декларації про міжнародні принципи каталогізації» (відомі під назвою «Франкфуртські принципи», 2009 р.) [1], вперше торкнулися об'єктів, пов'язаних із авторитетним контролем, який як окремий напрям каталогізаційної діяльності сформувався під впливом розвитку електронного та мережевого середовища на основі еволюції процесів стандартизації у сфері створення бібліографічних записів для забезпечення універсального доступу та обміну відповідними даними.

Авторитетний контроль належить до систем організації знань і є невід'ємною складовою електронного каталогу як засіб підвищення ефективності бібліографічного контролю в забезпеченні доступу до бібліотечно-інформаційних ресурсів. Він визначається як ідентифікація об'єктів, наведених у вигляді імен / найменувань / назв, що подані як контрольовані точки доступу, та постійний процес управління ними, тобто комплекс процесів із підтримки однаковості, постійності, логічності, сумісності та взаємодії різних форм представлення точок доступу до каталогізаційного запису і створення зв'язків між ними. Функціональне призначення авторитетного контролю полягає в сприянні процесу каталогізації, підтримці бібліографічного файлу електронного каталогу, забезпеченні повноти й достовірності пошуку в електронному каталозі.

Логічно зупинитися на з'ясуванні сутності терміну «точка доступу» як одного з ключових у сфері бібліографічного та авторитетного контролю, які є взаємопов'язаними й базуються на основі міжнародної стандартизації та уніфікації подання даних. Слід зауважити, що стандартизація стосується бібліографічних та авторитетних даних, у той час як уніфікація подання інформації притаманна лише авторитетним даним. Це пояснюється тим, що елементи бібліографічного опису формулюються в каталоговому записі у такій формі, як вони подані на документі. На відміну від цього авторитетні дані мають бути уніфікованими, оскільки позначення об'єктів авторитетного контролю характеризуються багатоваріантністю, про що йтиметься нижче.

Аналіз міжнародних документів, що регламентують каталогізаційну діяльність і, зокрема, авторитетну роботу, показав, що з наукового обігу та практичної бібліотечно-бібліографічної діяльності зникає поняття «заголовка» бібліографічного чи авторитетного запису, яке трансформувалося в електронному середовищі у поняття «точка доступу». В електронному середовищі поняття «заголовка» втрачає своє значення як пошуковий елемент. Воно трансформується до поняття «точка доступу»

і використовується лише при візуальному поданні бібліографічної інформації для упорядкування описів за алфавітом як результату пошуку. Цю тезу можна підтвердити хоча б таким фактом, як відсутність поняття «заголовок» у Глосарії «Декларации о международных принципах каталогизации» [1].

Отже, «точка доступу» це, по суті, будь-яка пошукова ознака, за якою користувач може знайти документ. Тут необхідно зробити суттєву ремарку: у міжнародних нормативних матеріалах замість терміна «документ» застосовується термін «бібліографічний ресурс», який визначається як об'єкт у сфері бібліотечних або подібних колекцій, який складається з продукту інтелектуальної або художньої творчості. Для вітчизняного бібліотеко-знавства та бібліографознавства цей термін є новим.

Точки доступу можуть бути контрольованими та неконтрольованими. Неконтрольовані точки доступу містять основну назву у тому вигляді, в якому вона наявна в бібліографічному ресурсі, ключові слова, які зустрічаються у будь-якому місці бібліографічного опису або вводяться до нього додатково, – тобто ті елементи бібліографічного ресурсу, які наведені у бібліографічному описі у такому вигляді, як вони представлені на документі.

На відміну від цього, контрольованими є такі елементи бібліографічних записів, які вирізняються неоднозначністю та характеризуються багатоваріантністю формулювань. До них належать власні та родові імена, найменування організацій та географічних місць, назви творів та їх виявлень, концепцій, предметів та подій, тобто об'єктів, за якими здійснюється пошук бібліографічного, авторитетного запису або посилання.

Основою для точки доступу слугує певне інформаційне формулювання одного з об'єктів авторитетного контролю, яке за «Функціональними вимогами до авторитетних даних» позначається терміном «ім'я» (name) і детермінується як літера, знак, слово або група слів і / або літер, за допомогою яких ідентифікуються об'єкти, які позначають особу, рід, організацію; твір, виявлення, втілення або фізична одиниця, а також такі, що позначають концепції, предмети, події або місця. За вітчизняною термінологічною системою традиційними для позначення даних об'єктів існують поняття «ім'я» (особа, рід), «найменування» (організація, місце), «назва» (твір, виявлення, втілення, фізична одиниця, концепція, предмет, подія).

До цих основних елементів можуть бути додані додаткові дані, які мають функцію атрибутів та мають ключове значення для ідентифікації та розрізнення однакових, східних за формулюванням точок доступу.

Контрольовані точки доступу містять як авторитетні (прийняті, нормативні) імена / найменування / назви об'єктів авторитетного контролю, так і ті, що існують як їх варіанти.

У відповідності до «Декларції про міжнародні принципи каталогізації» [1] об'єкт – це щось, чому притаманні цілісні та самостійні якості, щось незалежне та існуюче окремо, абстракція, ідеальна концепція, предмет думки або трансцендентальний предмет. До об'єктів авторитетного контролю належать особа, рід / родина, організація, твір, виявлення, втілення, фізична одиниця, концепція, предмет, подія, місце. Ці типи об'єктів поділяються на такі категорії: 1) продукти інтелектуального або художньої творчості (твори, виявлення, втілення та фізична одиниця); 2) агенти, відповідальні за створення інтелектуального або художнього змісту бібліографічного ресурсу, за його випуск і розповсюдження його змісту у фізичній формі або такі, що його зберігають (особа, династія (рід або родина) організація); 3) предмет інтелектуального або художнього втілення (твори, виявлення, втілення, фізичні одиниці, концепції, предмети, події, місця). Джерелом такої класифікації є наради експертів IFLA із міжнародних правил каталогізації, перша з яких відбулася у 2003 р. у Франкфурті. Зупинимось докладніше на сутності кожного з об'єктів та спробуємо подати визначення українською мовою спираючись на дослідження IFLA «Функціональні вимоги до авторитетних даних» (FRAD) [5] та «Декларцію про міжнародні принципи каталогізації» [1].

Перш за все необхідно відзначити появу нового поняття «агент», яке стосується загального позначення об'єктів авторитетного контролю, які мають відповідальність за інтелектуальну та художню сутність твору, за розповсюдження та збереження фізичних одиниць творів.

Особа (person) детермінується як індивідуум (людина) чи персонаж (діюча особа, образ), створений або прийнятий індивідуумом або групою індивідів. Авторитетному контролю підлягають лише ті особи, які, по-перше, відповідають за інтелектуальний або художній зміст твору, за його реалізацію (автори, укладачі, редактори, перекладачі, художники, композитори, режисери, актори, виконавці, видавці тощо) та за розповсюдження й збереження фізичних одиниць твору; по-друге, слугують темою або предметом твору. Інформаційні засоби авторитетного

контролю надають можливість встановлювати зв'язки між особою і твором та будь-яким втіленням твору. Слід зауважити, що об'єкт «особа» включає реальні індивіди, персони створені спільно групою індивідів (наприклад, Козьма Прутков, Кукринікси), літературні персонажі, легендарні та міфологічні персонажі, божеств і тварин, що мають імена як літературні персонажі.

Рід (династія або родина) (family) – це два або більше осіб, пов'язаних народженням, шлюбом, всиновленням, громадянським союзом або подібним законним статусом або аналогічним правовим статусом, або будь-яким іншим чином подають себе як родину. Це поняття включає царські та королівські родини, династії, дома дворянської знаті тощо; групи індивідумів, що мають загальну родословну; членів родини (батьків, дітей, онуків тощо); титулованих осіб у домах родової знаті, що згадуються спільно.

Організація (corporate body) – організація або група осіб та / або організацій, які ідентифікуються конкретним найменуванням і які діють як єдине ціле. До цього об'єкта належать організації, що характеризуються:

- постійним типом діяльності, такі як державні та місцеві органи влади, наукові та навчальні заклади, міжнародні союзи та організації, творчі спілки, театральні трупи, музичні та танцювальні гурти, партії, асоціації, товариства, церкви тощо;
- тимчасовим типом діяльності, які існують як конгреси, конференції, з'їзди, наради, виставки, читання, експедиції, ярмарки тощо.

Також сюди входять організації, які не тільки діють у теперішній час, а й ті, що припинили своє існування. Уявлені (вигадані) організації можуть фігурувати як об'єкти інтелектуального або художнього втілення.

Терміни «твори», «виявлення», «втілення» та «фізична одиниця» вперше введені у науковий обіг після опублікування у 1998 р. звіту IFLA «Функціональні вимоги до бібліографічних записів» [6]. Перші два поняття подають різні аспекти зацікавлень користувача до результатів інтелектуальної або художньої роботи агентів. У звіті поняття «твір» (work) визначено як чітке інтелектуальне або художнє творіння, а виявлення – як інтелектуальна або художня реалізація твору. Пізніше, у 2003 р., у «Декларації про міжнародні принципи каталогізації» [1] ці поняття набули уточнення і детермінуються таким визначеннями: твір (work) – окреме інтелектуальне або художнє творіння, яке є самостійним контентом; виявлення (expression) – інтелектуальна або художня реалізація твору в

алфавітно-цифровому або нотному записі та у формі звука, зображення, предмета, руху чи в будь-якій комбінації таких форм відтворюють інтелектуальну або художню сутність.

З іншого боку, об'єкти, визначені як втілення (manifestation) і фізична одиниця (item), відтворюють фізичну форму. Втілення – це фізичний прояв виявлення твору, який включає виявлення в формі книг, періодичних видань, географічних карт, плакатів, звукозаписів, кінофільмів, відеозаписів, записів на дисках DVD, CD-ROM, мультимедіа, файли в форматах PDF і MP3 тощо. Фізична одиниця – це один примірник втілення. Це поняття включає примірники, які складаються з одного фізичного об'єкта (один том, одна касета і т.п.), або з більш ніж одного фізичного об'єкта (два або більш томи, компакт-диски і т.п.), або електронні ресурси мережі Інтернет у вигляді різних файлів. Отже, об'єкт «втілення» не підлягає авторитетному контролю оскільки, по суті, він є матеріальною реалізацією виявлення твору), а от «фізична одиниця» може стати об'єктом авторитетного контролю, коли це стосується стародруків і кожен примірник може мати свої особливості.

Авторитетною точкою доступу для твору, виявлення, втілення або фізичної одиниці може бути назва, яка може використовуватися як самостійний елемент або у комбінації з авторитетною точкою доступу на автора (авторів) творів.

Темами творів слугують об'єкти третьої групи: *концепція* (concept), *предмет* (object), *подія* (event), *місце* (place). Ці об'єкти розглядаються тільки у контексті предметних авторитетних даних. Коротко зупинимось на характеристиці цих понять. *Концепція* (concept) – абстрактне поняття або ідея (область знання, дисципліна, наукова школа, теорія, процес, технологія тощо). *Предмет* (object) – це будь-яка матеріальна річ (живі та неживі, нерухомі та рухомі предмети, існуючі в природі й такі, що є продуктами людської діяльності; предмети, які не існують). *Подія* (event) – дія або явище (історична подія, епоха, період часу). *Місце* (place) – це місцезнаходження (земні та неземні об'єкти, історичні та сучасні місця, географічні характеристики, геополітичну юрисдикцію).

Контрольовані точки доступу створюються на авторитетні (прийняті) та варіантні форми імен / найменувань / назв для визначених вище об'єктів з метою їх ідентифікації. Вони існують для забезпечення однаковості їх інформаційного контенту, необхідного для об'єднання бібліографічних записів для груп бібліографічних ресурсів. Авторитетна (прийнята,

встановлена) форма – це обрана каталогізатором для авторитетної точки доступу форма імені / найменування / назви об'єкта, яка використовується для пошуку як авторитетного, так і бібліографічного запису. Вона може бути офіційною (переважно для найменувань організацій), або загальноприйнятою (для імен осіб, назв творів, виявлень), або унормованою, тобто вивіреною за допомогою авторитетних джерел: енциклопедій, довідників, тезаурусів (для концепцій, предметів, подій, місць). У «Декларації про міжнародні принципи каталогізації» пропонується ще один термін – «переважне ім'я», який означає ім'я / найменування / назву об'єкта, обране у відповідності до правил або стандартів і використовується як основа для формування авторитетної точки доступу до об'єкта. Варіантна форма – це точка доступу у формі імені / найменування / назви об'єкта, яка відрізняється від прийнятої для авторитетної точки доступу, оскільки не є офіційним або загальноприйнятим формулюванням. Вона використовується для пошуку авторитетного запису та для формування відсилання типу «дивись» до авторитетної точки доступу.

Інформаційною канвою, у якій створюються і функціонують контрольовані точки доступу, є файли авторитетних записів, які створюються для певних об'єктів (особи, організації, місця, предмети тощо) та інтегруються з електронним каталогом. Кожен файл формується на сукупності записів, яка є трикомпонентною й включає авторитетні, посилальні та довідкові записи.

Авторитетний запис визначається як сукупність відомостей необхідних для ідентифікації об'єкта, назва якого використовується як точка доступу. Вихідним компонентом даних цього запису є авторитетна (прийнята) форма імені / найменування / назви об'єкта, доповнена атрибутами, необхідними для цілісної характеристики об'єкта. Атрибути, іншими словами ідентифікуючі ознаки, використовуються для забезпечення відмінності одного об'єкта від іншого об'єкта. Отже, авторитетна форма імені / найменування / назви у формі, яка встановлена бібліографуючою установою та не підлягає змінню при використанні в бібліографічному записі у даній бібліографуючій установі й складає авторитетну точку доступу.

Для повної інформації про об'єкт до авторитетного запису включаються відомості про варіантні, пов'язані та паралельні точки доступу з поясненням контексту посилань, інформаційні примітки різного змісту, примітки про

джерело інформації, відомості про бібліографуючу установу, кодована інформація про точку доступу та про запис в цілому.

Пов'язані точки доступу створюються при зміні імені, найменування, назви. Таким чином, пов'язана точка доступу – це одна з двох або більше прийнятих точок доступу, кожна з яких бібліографічно взаємопов'язана з іншою (іншими) за допомогою посилань типу «дивись також».

Паралельними точками доступу є альтернативні форми прийнятої точки доступу, основаної на поданні імені / найменування / назви іншою мовою та / або іншою графікою.

Інформаційні примітки адресуються користувачам і каталогізаторам і містять відомості щодо точки доступу, а саме історичні довідки, вказівки до області застосування даної форми точки доступу, інформацію про правила вибору формулювання точки доступу, пояснення зв'язків між авторитетними (прийнятими), варіантними та пов'язаними точками доступу та методи пошуку в електронному каталозі.

Кодована інформація про точку доступу стосується ознаки типу найменування (постійна чи тимчасова організація), кодів країни національної приналежності об'єкту, кодів мови та графіки введення точки доступу, коди для позначення виду зв'язку між прийнятими або між прийнятими й варіантними точками доступу, що відносяться до використання або виводу на екран дисплея або друку посилань типу «дивись» та «дивись також», способу введення даних про об'єкт: пряма форма, інверсна форма та найменування, введене під юрисдикцією, тобто офіційною назвою країни (адміністративно-територіальне утворення). Цей останній код стосується органів державної влади та законодавчих матеріалів, міжнародних договорів, військових статутів і повчань.

Кодована інформація про запис містить ідентифікатор запису (набір символів, який однозначно ідентифікує запис, а саме контрольний номер запису, що присвоєний установою, яка підготувала, використовує або розповсюджує запис), коди стосовно статусу запису (новий, вилучений, відкорегований), коди стосовно типу запису (авторитетний, посилальний, довідковий).

Посилальний запис – запис, вихідним елементом якого є варіантна точка доступу, від якої для користувача каталогу формуються посилання від варіантної точки доступу до відповідної авторитетної (прийнятої) точки доступу (тобто посилання типу «Дивись»). До варіантної форми імені / найменування / назви додаються ідентифікуючі ознаки (атрибути). Окрім

варіантної точки доступу, посилальний запис містить прийнятну точку доступу й посилальну примітку. Посилальні записи створюються тільки для варіантних точок доступу.

Довідковий запис – це запис, вихідним елементом якого є пояснювальна точка доступу. Зазвичай, це усічена або умовна форма, від якої робиться посилання до певного класу або категорії точок доступу. Крім того, складовими довідкового запису можуть бути паралельні точки доступу, примітки каталогізатора, відомості про джерела інформації та про бібліографуючу установу, яка несе відповідальність за запис, а також іншу інформацію, яка характеризує пояснювальну точку доступу. Даний запис призначений для інформування користувачів та каталогізаторів про методику ведення каталогу, зокрема, правила формулювання точок доступу тієї або іншої групи, зазначення типових форм точок доступу, сполучення різних відомостей для розшифровки типових абrevіатур або пояснення шляхів пошуку для точок доступу, які містять типові найменування. Пояснювальний заголовок не використовується в бібліографічних записах.

Визначення термінів та понять, розглянутих у публікації, утворюють фундамент такої інформаційної технології як авторитетний контроль. У сучасному бібліотекознавстві та бібліографознавстві поняттєво-термінологічна складова авторитетного контролю сьогодні тільки формується в україномовному середовищі: більшість зазначених термінів вперше вводяться у науковий обіг та каталогізаційну діяльність. Оскільки уніфікація термінології авторитетного контролю на міжнародному рівні є однією з пріоритетних завдань бібліотечної спільноти, терміни запозичені з джерел, які склали підґрунтя сучасної міжнародної каталогізаційної терміносистеми.

Відомо, що дослідження термінології є засобом пізнання будь-якої предметної галузі. Таким чином, створення україномовної терміносистеми авторитетного контролю надасть можливість для розповсюдження знань про цей сегмент бібліотечної та бібліографічної діяльності й стане складником теоретичної основи розроблення методики авторитетної роботи. Сподіваємось, що ця публікація послужить процесу створення не тільки локальних систем авторитетного контролю, а й національних файлів авторитетних записів.

Список використаних джерел

1. Декларация о международных принципах каталогизации (Statement of international cataloguing principles) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.ifla.org/files/cataloguing/icp/icp_2009-ru.pdf. – Загл. с экрана.
2. Национальный авторитетный файл : руководство по созданию, ведению и использованию. Вып. 1. Наименование организации. Предметные рубрики / Рос. нац. б-ка, Нац. информ.-библ. центр ЛИБНЕТ. – М. : ФАИР-ПРЕСС : Центр «ЛИБНЕТ», 2005. – (Специальный издательский проект для библиотек). – 184 с.
3. *Стрішенець Н. В.* Англо-український словник-довідник бібліотечно-інформаційної термінології = English-Ukrainian glossary of library and information science / Надія Стрішенець ; Нац. акад. України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2004. – 329 с.
4. *Стрішенець Н. В.* Сучасна американська бібліотечно-інформаційні терміносистема : монографія / Н. В. Стрішенець ; Нац. акад. України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2011. – 501 с.
5. Функциональные требования к авторитетным данным : концептуальная модель : заключительный отчет, декабрь 2008 / под ред. Гленна Е. Патона ; Рабочая группа ИФЛА по разработке функциональных требований к авторитетным записям и их нумерации (FRANAR) ; одобрено Постоянными комитетами Секции по каталогизации и Секции по классификации и индексированию ИФЛА, март 2009 ; Междунар. федерация библ. асоц. и учреждений, Рос. библ. асоц. ; [пер. с англ. О. А. Лаврѐнова]. [Электронный ресурс] – СПб. : Рос. нац. б-ка, 2011. Ї 115 с. : ил., граф. – Режим доступа: http://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/frad/frad_2009-ru.pdf. – Загл. с экрана.
6. FRBR – Functional requirements for bibliographic records : final report [Electronic resource]. – Munich : Saur, 1998. – (IFLA UBCIM publications new series ; v. 19). – Mode of access: <http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/>. – Title from the screen.
7. GARR – Guidelines for authority records and references. – 2nd ed., rev. [Electronic resource]. – Munich : Saur, 2001. – (IFLA UBCIM publications new series ; v. 23). – Mode of access: <http://www.ifla.org/VII/s13/garr/garr.pdf>. – Title from the screen.
8. Mandatory data elements for internationally shared resource authority records : report of the IFLA UBCIM Working group on minimal level authority records and ISADN [Electronic resource]. – Frankfurt : IFLA UBCIM Programme, 1998. – Mode of access: <http://www.ifla.org/VI/3p1996-2/mlar.htm>. – Title from the screen.
9. RDA: resource description and access : glossary draft [Electronic resource]. 5JSC/Chair/11/Rev (Jan. 2008, Table 1). – Mode of access: <http://www.collectionscanada.gc.ca/jsc/rda.html#drafts>. – Title from the screen.
10. UNIMARC Concise Authorities Format (2009) / IFLA [Electronic resource]. – 40 p. – Mode of access: <http://www.ifla.org/files/uca/UNIMARC%20concise%20authorities%20format%20%282009%29.pdf> – Title from screen.

11. UNIMARC manual : authorities format / IFLA, IFLA UBCIM, Deutsche Bibliothek, Frankfurt am Main ; ed. by M.-F. Plassard. – 2nd rev. and enl. ed. – München : Saur, 2001. – 200 p. – (UBCIM publications ; N. S., vol. 22).

12. Universal Bibliographic Control : a long term policy : a plan for action / by Dorothy Anderson. – Pullach/München : Verlag Dokumentation, 1974. – P. 47.

УДК 025.32:050(082.1)

Петро Шекера,

мол. наук. співроб. НБУВ

ДО ПРОБЛЕМИ УПОРЯДКУВАННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ЗАПИСІВ СЕРІАЛЬНИХ ВИДАНЬ

У статті розглядається питання щодо внесення змін в загальноприйнятую структуру алфавітних каталогів з гражданським шрифтом, в яких протягом останнього десятиріччя з'явилась значна кількість назв серіальних видань з латинською графікою. Аналізуються «Каталоги передплатних видань» з їх порівняльною характеристикою. Запропоновано спробу в подальшій роботі із серіальними виданнями внесення корективів при транскрибуванні чи транслітеруванні назв бібліографічних записів латиницею для розміщення їх серед кириличного алфавітного ряду.

Ключові слова: серіальні видання, мова бібліографічного запису, методика упорядкування бібліографічних записів.

Останніми роками виникає проблема упорядкування бібліографічних записів серіальних видань, які вміщують в собі латинські літери, слова та словосполучення, але основний текст джерела опису є кириличним. Навіть в електронному середовищі, наприклад, в електронних каталогах існує проблема впорядкування записів при необхідності виведення на екран будь-якої їх кількості.

Беручи до уваги той факт, що за останні десятиліття до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в невеликій кількості надходять журнальні видання, у назвах яких зустрічаються латинські літери або вони повністю подаються в латинській графіці, виникає проблема у системі упорядкування описів з такими назвами, зокрема в картковому каталозі періодичних та продовжуваних видань, виданих кириличним шрифтом і, таким чином, питання якості пошуку таких документів є вкрай важливим.

XXI століття позначилося на змінах у видавничому оформленні періодичних видань, зокрема журналів. Мова назв періодичних видань поповнилася неологізмами, чималу кількість серед яких становлять слова з латинською графікою.

Разом з тим слід зазначити, що в більшості випадків, які досліджувалися